

Nediskriminavimo, lygybės ir įvairovės aukšto lygio grupė

2018

Duomenų apie lygybę pogrūpis

Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo gairės

EUROPOS KOMISIJA

Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas
D direktoratas. Lygios galimybės. Lygybė ir Sąjungos pilietybė
D1 skyrius. Nediskriminavimas ir romų klausimų koordinavimas
European Commission
B-1049 Brussels

Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo gairės

Rankraštis parengtas 2018 m. liepos mėn.

PDF versija	ISBN 978-92-76-41005-8	doi:10.2838/085192	DS-01-21-146-LT-N
-------------	------------------------	--------------------	-------------------

Liuksemburgas Europos Sąjungos leidinių biuras, 2021.

© Europos Sąjunga, 2021

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika nustatyta 2011 m. gruodžio 12 d. Komisijos sprendimu 2011/833/ES dėl pakartotinio Komisijos dokumentų naudojimo (OL L 330, 2011 12 14, p. 39). Jei nenurodyta kitaip, šį dokumentą leidžiama pakartotinai naudoti pagal „Creative Commons Attribution 4.0 International“ (CC-BY 4.0) licenciją (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas leidžiamas, jeigu tinkamai nurodoma autorystė ir visi pakeitimai.

Turinys

I skirsnis. Šių gairių aplinkybės ir tikslas.....	6
Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo spragų nustatymas.....	8
Kaip buvo parengtos šios gairės?.....	11
II skirsnis. Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo gairės.....	12
A. Institucinės ir struktūrinės gairės.....	12
1. Duomenų apie lygybę šaltinių apžvalga ir duomenų spragų nustatymas.....	12
2. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo renkant ir naudojant duomenis apie lygybę skatinimas	13
3. Duomenų apie lygybę ir nediskriminavimą centro sukūrimas.....	14
4. Institucinių gebėjimų rinkti patvarius ir patikimus duomenis apie lygybę stiprinimas	15
5. Palankesnių sąlygų veiksmingai naudoti duomenis apie lygybę sudarymas	16
B. Veiklos gairės	17
6. Duomenų apie lygybę išsamumo užtikrinimas	17
7. Duomenų apie lygybę įtraukimas į ES ir nacionalines apklausas	17
8. Duomenų apie lygybę rinkimo reguliariai ir laiku užtikrinimas.....	18
9. Duomenų apie lygybę pagrįstumo ir patikimumo didinimas.....	19
10. Duomenų apie lygybę reprezentatyvumo užtikrinimas.....	20
11. Duomenų apie lygybę palyginamumo gerinimas.....	21

Šis dokumentas teisiškai neprivalomas ir yra tik rekomendacinio pobūdžio. Todėl jame negali būti pateikta nei konsultacijų nacionalinės teisės klausimais, nei autoritetingo ES teisės išaiškinimo, kurį gali pateikti tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.

I skirsnis. Šių gairių aplinkybės ir tikslas

Europos Sąjungoje (toliau – ES) nustatyta pažangi teisinė sistema, kuria siekiama skatinti lygybę ir nediskriminavimą. Visos 28 ES valstybės narės šią teisinę sistemą perkėlė į nacionalinę teisę, dažnai numatydamos griežtesnius standartus, nei Rasinės lygybės direktyvoje¹ ir Užimtumo lygybės direktyvoje² numatytieji minimalūs standartai.

Tačiau gana daug žmonių Europos Sąjungoje nuolat patiria diskriminaciją, nelygybę ir socialinę atskirtį. Kaip nuolat matyti iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (toliau – FRA) nustatytų faktų³, tai gali būti pagrįsta jų lytimi, etnine kilme ar priklausymu mažumoms, odos spalva, religiniais įsitikinimais, amžiumi, seksualine orientacija, lytine tapatybe ar negalia arba keliais iš šių veiksnių.

Todėl reikia persvarstyti, kaip įgyvendinami teisės aktai ir politika, kuriais skatinama lygybė ir nediskriminavimas, ir kaip galima stebėti ir įvertinti realią pažangą. Duomenys apie lygybę yra esminis elementas atliekant tokį pervarstymą ir veiksminga priemonė, padedanti kovoti su diskriminacija ir atskirtimi.

Tai apima, visų pirma, Europos Sąjungos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų išmokėjimą, kai turi būti visapusiškai laikomasi horizontaliųjų ES principų, kaip antai SESV 10 straipsnyje įtvirtinto tikslo kovoti su diskriminacija dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Todėl valstybės narės turėtų taikyti priemones, užtikrinančias jų įsipareigojimų dėl pagrindinių teisių vykdymą, įskaitant stebėseną sistemingai renkant patvarius ir objektyvius duomenis.⁴

Dėl istorinių priežasčių asmens duomenų, suskirstytų pagal saugomas savybes, kaip antai rasinę ar etninę kilmę, rinkimas daugelyje Europos šalių yra itin jautri tema. Pagal ES kovos su diskriminacija teisės aktus bet kokius tokio pobūdžio duomenis draudžiama naudoti su jais susijusių grupių nenaudai. Be to, tokie neskelbtini asmens duomenys yra griežtai saugomi pagal konstitucines normas, taikomus Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės aktus ir Pagrindinių teisių chartiją. Tačiau tokie duomenys, jeigu jie renkami ir tvarkomi visapusiškai atsižvelgiant į šią teisinę sistemą ir joje nustatytas apsaugos priemones, yra būtini valstybėms narėms, kad jos galėtų įvertinti, kaip jose laikomasi įsipareigojimų dėl žmogaus teisių, ir leidžia politikos formuotojams kurti įrodymais pagrįstas priemones, skirtas spręsti diskriminacijos, nelygybės ir atskirties problemas.

---

¹ [2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės.](#)

² [2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus.](#)

³ Žr., pavyzdžiui, FRA (2017a), [Antrasis Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos tyrimas \(EU-MIDIS II\). Musulmonai – tam tikros išvados](#); FRA (2017b), [Antrasis Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos tyrimas – pagrindiniai rezultatai](#); FRA (2016), [Antrasis Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos tyrimas \(EU-MIDIS II\). Romai – tam tikros išvados](#); FRA (2014), [ES LGBT apklausa – Europos Sąjungos lesbiečių, qėjų, biseksualių ir translyčių asmenų apklausa – pagrindiniai rezultatai](#); FRA (2013), [Žydų diskriminacija ir neapykantos nusikaltimai prieš žydus ES valstybėse narėse. Antisemitizmo patirtis ir suvokimas.](#)

⁴ Žr. [Pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanjautos fondo ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio ir migracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienu valdymo ir vizų priemonės finansinės taisyklės](#), COM(2018) 375 final, 2018/0196 (COD), ypač 5 konstatuojamąją dalį dėl horizontaliųjų principų laikymosi, 67 straipsnį dėl vadovaujančiosios institucijos vykdomos veiksmų atrankos taikant nediskriminuojančias procedūras ir atsižvelgiant į ES pagrindinių teisių chartiją ir III priedą dėl horizontaliųjų reikiamų sąlygų.

Dėl tos pačios priežasties Jungtinių Tautų vyriausiasis žmogaus teisių komisaras neseniai paskelbė gaires dėl duomenų rinkimo ir suskirstymo siekiant stebėti pažangą siekiant Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m.⁵ tikslų. Jose pažymima, kad duomenų rinkimo veikla visada turėtų būti vykdoma atsižvelgiant į pagrindinį žmogaus teisių principą – *žalos nedarymo* principą, ir dėl jos negali atsirasti arba būti sustiprinta esama diskriminacija, šališkumas ar stereotipai; duomenys apie asmenines savybes turėtų būti saugomi ir naudojami tik juose apibūdintų grupių ir visos visuomenės naudai. „*Žalos nedarymas* taip pat reiškia, kad jokia šių gairių nuostata negali būti aiškinama kaip raginimas ar skatinimas imtis iniciatyvos ar praktikos, kuriomis siekiama diskriminuoti gyventojų grupes ir sukelti jiems pavojų patirti sunkius žmogaus teisių pažeidimus (arba kurios turi tokį poveikį), arba tokios iniciatyvos ar praktikos patvirtinimas“.⁶

Kas yra duomenys apie lygybę?

Pagal [Europos vadovė dėl duomenų apie lygybę \(2016 m. peržiūra\)](#) (Europos Komisija, 2016 m., p. 15) pateiktą apibrėžtį **duomenys** – tai bet kokia skaičiais ar kokia nors kita forma išreikšta informacija. Duomenų funkcija yra ta, kad jie ką nors atskleidžia apie tam tikrą realybės aspektą, todėl juos galima naudoti analizei atlikti, samprotavimui ar sprendimams priimti.

Duomenys apie lygybę – tai bet kokia informacija, naudinga siekiant apibūdinti ir analizuoti padėtį dėl lygybės. Informacija gali būti kiekybinė arba kokybinė. Ji gali apimti suvestinius duomenis, kurie parodo nelygybę arba jos priežastis ar pasekmes visuomenėje. Kartais duomenys apie lygybę gali būti gaunami naudojant duomenis, kurie visų pirma renkami dėl kitų priežasčių, o ne su lygybe susijusiais tikslais.

Siekiant kaupti statistinius duomenis apie lygybę gali būti naudojami įvairių rūšių duomenų šaltiniai, grindžiami skirtingais duomenų rinkimo mechanizmais. Duomenų apie lygybę šaltiniai yra gyventojų surašymai, administraciniai registrai, namų ūkių ir asmenų apklausos, viktimizacijos apklausos, apklausos dėl požiūrio (savanoriškos apklausos), skundų duomenys, diskriminacijos tyrimai, darbdavių ir paslaugų teikėjų atliekama įvairovės stebėseną, taip pat kokybinių tyrimų strategijos, kaip antai atvejų tyrimai, išsamios ir ekspertų apklausos.

Rinkti ir naudoti duomenis apie lygybę valstybėms narėms būtina dėl įvairių tikslų, tarp jų:⁷

- sudaryti sąlygas tinkamai įvertinti reikšmingų ES lygybės srities teisės aktų ir kitų reikšmingų nacionalinių teisinių ir politikos sistemų įgyvendinimą;
- stebėti lygybės tendencijas įvairiose gyvenimo srityse, kaip antai užimtumo lygį, tretinį išsilavinimą turinčių asmenų dalį procentais ar mokyklos nebaigusių asmenų dalį procentais, siekiant pagerinti įrodymais pagrįstos politikos formavimą;
- stebėti, kaip valstybės narės laikosi reikšmingų tarptautinių žmogaus teisių standartų, kaip antai Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir Jungtinių Tautų konvencijos dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo;

⁵ JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (2018), [Žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į duomenis. Nė vieno nepalikti nuošalyje įgyvendinant Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.](#), Gairės dėl duomenų rinkimo ir suskirstymo.

⁶ JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (2018), [Žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į duomenis. Nė vieno nepalikti nuošalyje įgyvendinant Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.](#), Gairės dėl duomenų rinkimo ir suskirstymo, p. 11–12.

⁷ Išsamų sąrašą ir platesnę diskusiją apie skirtingus poreikius žr. Europos Komisija (2016), [Europos vadovas dėl duomenų apie lygybę \(2016 m. peržiūra\)](#), p. 19–22.

- atskleisti paslėptus duomenis apie diskriminaciją, t. y. diskriminaciją, apie kurią nepranešama, pavyzdžiui, atliekant viktimizacijos apklausas ar diskriminacijos tyrimo eksperimentus;
- teikti patikimus diskriminacijos įrodymus administracinėse arba teismo bylose teikiant duomenis, iš kurių matyti tiesioginė arba netiesioginė diskriminacija;
- naudoti rodiklius, skirtus stebėti pažangą įgyvendinant su lygybės ir nediskriminavimo skatinimu susijusias strategijas, kurias valstybės narės yra įsipareigojusios įgyvendinti, kaip antai Europos socialinių teisių ramstį, strategiją „Europa 2020“ ar Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.;
- remti veiklą ir informuotumo didinimą lygybės ir nediskriminavimo srityje;
- nustatyti įrodymų trūkumus, kai reikia atlikti papildomus tyrimus.

Pripažindama duomenų apie lygybę svarbą šiems tikslams, Nediskriminavimo, lygybės ir įvairovės aukšto lygio grupė 2018 m. vasario mėn. įsteigė Duomenų apie lygybę pogrupį⁸, kurio užduotis – remti valstybių narių pastangas gerinti duomenų apie lygybę rinkimą ir naudojimą⁹. FRA buvo paraginta palengvinti pogrupio darbą atsižvelgiant į jos įgaliojimus kurti metodus ir standartus, kuriais siekiama gerinti duomenų palyginamumą, objektyvumą ir patikimumą Europos lygmeniu¹⁰.

Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo spragų nustatymas

Pogrupio veikloje paaiškėjo daug skirtumų dėl to, kaip valstybės narės renka ir naudoja duomenis apie lygybę. Tačiau pogrupis taip pat sutiko, kad dabartinėje praktikoje yra bendrų spragų ir sunkumų, svarbiausi iš jų apibendrinti toliau.

1. Koordinuoto požiūrio į duomenų apie lygybę rinkimą ir naudojimą nebuvimas

Valstybės narės dažniausiai netaiko nuoseklaus ir sistemingo požiūrio į duomenų apie lygybę rinkimą. Tai dažnai lemia, kad duomenys apie lygybę netolygiai renkami iš skirtingų šaltinių ir kad juos netolygiai renka duomenų rinkimo įstaigos, kurios paprastai nėra koordinuotos ar viena su kita susijusios. Todėl valstybių narių surinkti duomenys negali būti panaudojami tinkamiausiai siekiant stebėti jų įgyvendinamų lygybės ir nediskriminavimo skatinimo teisės aktų, politikos ir priemonių rezultatus.

2. Nepakankami išteklių ir informuotumo apie duomenų apie lygybę rinkimo svarbą stoka

Valstybės narės paprastai nepakankamai įvertina būtinybę savo kovos su diskriminacija politiką grįsti patvariais ir patikimais duomenimis apie lygybę, pagal kuriuos galima įvertinti atitinkamos teisinės ar

⁸ Duomenų apie lygybę pogrupį sudaro Europos Komisijos, FRA, Eurostato atstovai, taip pat nacionalinių administracijų, nacionalinių statistikos institucijų ar lygybės įstaigų atstovai. Nacionalinius atstovus dalyvauti pogrupio veikloje paskyrė Belgija, Bulgarija, Kroatija, Vengrija, Estija, Suomija, Vokietija, Graikija, Airija, Italija, Lietuva, Nyderlandai, Rumunija, Ispanija ir Jungtinė Karalystė, taip pat Norvegija. Eurostato dalyvavimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti šio pogrupio darbo ir pokyčių Europos statistikos sistemos (toliau – ESS) lygmeniu sąveiką. ESS – tai statistikos institucijos (Eurostato) ir nacionalinių statistikos institucijų bei kitų nacionalinių institucijų, kurios kiekvienoje valstybėje narėje yra atsakingos už Europos statistikos tobulinimą, rengimą ir sklaidą, partnerystė.

⁹ Nediskriminavimo, lygybės ir įvairovės aukšto lygio grupė (toliau – ALG) įgaliojo Duomenų apie lygybę pogrupį parengti neprivalomas gaires dėl duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo; sukurti diagnostikos priemonę ir (arba) kontrolinį sąrašą, kuriuos naudodamos ES valstybės narės galėtų įvertinti nacionaliniu lygmeniu renkamų duomenų prieinamumą, ir surinkti nacionaliniu lygmeniu įgyvendintą praktiką, susijusią su siūlomomis neprivalomomis gairėmis. ALG darbas susijęs su šiomis diskriminacijos priežastimis: seksualine orientacija ir lytine tapatybe, rasine ar etnine kilme, religija ar tikėjimu ir negalia, o į lytį atsižvelgiama, kai ji susijusi su šiomis priežastimis.

¹⁰ [2007 m. vasario 15 d. Tarybos reglamentas \(EB\) Nr. 168/2007, įsteigiantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrą.](#)

politikos sistemos veiksmingumą. Todėl tokių duomenų rinkimui gerinti skiriami nepakankami ištekliai. Be to, suinteresuotieji subjektai, kurie norėtų ir būtų kompetentingi rinkti duomenis apie lygybę, kaip antai lygybės įstaigos, tyrimų institutai ir pilietinės visuomenės organizacijos, dažnai neturi tam reikiamų išteklių, arba neturi išteklių rinkti duomenis apie lygybę užtikrindami reikiamą tęstinumą, kad nuolat būtų atliekama nuosekli stebėseną.

3. Duomenų apie lygybę, susijusių su skirtingomis diskriminacijos priežastimis, rinkimo netolygumas
Surinkti duomenys apie lygybę paprastai būna labiau susiję su tam tikromis diskriminacijos priežastimis, nei su kitomis. Tai gali lemti duomenų apie lygybę rinkimo netolygumus, taigi, ir dideles žinių spragas. Apskritai valstybėse narėse labiausiai išplėtotas duomenų, apimančių diskriminacijos priežastis, kaip antai lytį¹¹ ir amžių, rinkimas. Duomenų apie negalią rinkimas palaipsniui gerinamas, iš dalies dėl valstybių narių įsipareigojimų šiuo klausimu pagal Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – NTK) 31 straipsnį. Duomenų apie diskriminaciją dėl rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės rinkimas valstybėse narėse dažniausiai yra mažiausiai išplėtotas¹². Be tokių, tokių duomenų apie lygybę rinkimo netolygumai gali lemti įrodymų apie asmenų patiriamos daugialypės ir tarpsektorinės diskriminacijos mastą trūkumą.

4. Duomenų apie lygybę įvairiose gyvenimo srityse rinkimo netolygumas

Pagal Rasinės lygybės direktyvą draudžiama etninė diskriminacija keliose pagrindinėse gyvenimo srityse, kaip antai užimtumo, socialinės apsaugos, socialinių lengvatų, švietimo ir galimybės gauti prekių bei paslaugų srityse, o pagal Užimtumo lygybės direktyvą draudžiama diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinės veiklos srityje. Tačiau valstybės narės duomenis apie lygybę šiose srityse, kurioms taikomos direktyvos, toliau renka netolygiai, o daugiausiai duomenų paprastai surenkama užimtumo srityje. Apskritai dėl to sumažėja išsamių duomenų, kurie apimtų visas gyvenimo sritis, kuriose asmenys gali patirti diskriminaciją, prieinamumas nacionaliniu lygmeniu.

5. Nepakankamas duomenų apie lygybę, gautų iš skirtingų duomenų šaltinių, palyginamumas

Kadangi skirtinguose duomenų šaltiniuose dažnai naudojami skirtingos apibrėžtys ir taikomi įvairūs gyventojų skirstymo į kategorijas būdai, duomenys apie lygybę dažnai negali būti palyginami nei atskirose valstybėse narėse, nei visoje Europos Sąjungoje. Pavyzdžiui, kai kuriuose šaltiniuose duomenys, susiję su negalia, renkami taikant medicininį modelį. Kituose laikomasi Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje įtvirtinto žmogaus teisėmis pagrįsto požiūrio, pagal kurį daugiausia dėmesio skiriama sveikatos sutrikimų ir esamų socialinių bei aplinkos sudaromų kliūčių sąveikai. Nesant mechanizmo, kuriuo būtų galima koordinuoti sprendimus, kaip konceptualizuoti ir matuoti skirtingas diskriminacijos priežastis ir kaip suskirstyti į kategorijas galimai nukentėjusius asmenis ar grupes, duomenys ir rezultatai neabejotinai negalės būti palyginami.

6. Nepakankamas gyventojų grupių, galinčių patirti diskriminaciją, nustatymas dėl per didelio pasitikėjimo pakaitiniais kintamaisiais

Tapatybės pasirinkimas yra pagrindinis žmogaus teisėmis grindžiamo požiūrio į duomenų rinkimą, kurį rekomenduoja Jungtinių Tautų vyriausiasis žmogaus teisių komisaras, principas¹³. Pogrupis taip pat pripažįsta pakaitinių kintamųjų informacijos, kuri gali padėti nuosekliai stebėti pokyčius bėgant

¹¹ Dėl su lytimi susijusios statistikos žr. Europos [lyčių lygybės instituto \(EIGE\)](#) informaciją, ypač jo [lyčių lygybės indeksą \(LLI\)](#), kuris apima susikertančių nelygybės formų sritį. LLI yra sudėtinis rodiklis, pagal kurį vertinama lyčių lygybės sąvoka, ir kuris pagal ES politikos sistemą padeda stebėti ES pažangą lyčių lygybės srityje bėgant laikui.

¹² Žr. Europos Komisija (2017), [Lygybės duomenų rodikliai. Metodika. Kiekvienos ES valstybės narės apžvalga](#).

¹³ JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (2018), [Žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į duomenis. Nė vieno nepalikti nuošalyje įgyvendinant Darnaų vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.](#), Gairės dėl duomenų rinkimo ir suskirstymo.

laikui, naudą. Pogrupis siūlo, kad, kai tik yra galimybė, būtų renkami ir analizuojami ir duomenys pagal pasirinktą tapatybę, ir pakaitinių kintamųjų duomenys, kad atsiskleistų visapusiškesnis saugomų grupių vaizdas. Asmenys ar grupės, patiriantys nevienodą požiūrį, dažnai nustatomi naudojant pakaitinius kintamuosius, kurie gali neapimti visos patirtos diskriminacijos. Tai ypač galioja asmeninėms savybėms, kaip antai rasinei ar etninei kilmei. Tik keliuose duomenų šaltiniuose sudaromos sąlygos priskirti asmenų tapatybes atsižvelgiant į žmogaus teisėmis grindžiamą tapatybės pasirinkimo principą. Vietoje to, nustatant tapatybes, susijusias su etnine kilme, dažniau naudojamos priskiriamos trūkstamos reikšmės arba pakaitiniai kintamieji, kaip antai pilietybė, gimimo šalis, kalba arba gyvenamoji vieta. Nors pakaitinių kintamųjų gali nepakakti siekiant visapusiškai nustatyti visus galimus nukentėjusiuosius nuo rasinės ar etninės diskriminacijos, jie gali pateikti nuoseklų vaizdą, kad būtų galima stebėti pokyčius bėgant laikui. Pavyzdžiui, kintamasis „gimimo šalis“ negali parodyti, kaip imigrantų palikuonys, gimę atitinkamoje šalyje, patiria diskriminaciją dėl etninės kilmės ar odos spalvos arba kitų matomų savybių, kaip antai religinių drabužių. Tačiau jis sudaro sąlygas analizuoti skirtingų gyventojų grupių nelygybę.

7. Nepakankamas konsultavimasis su susijusiais suinteresuotaisiais subjektais

Tik keliose valstybėse narėse nustatant duomenų rinkimo apibrėžtis ir kategorijas yra bandoma įtraukti asmenis, grupes ar bendruomenes, kuriems kyla diskriminacijos pavojus, ar su jais konsultuotis. Vis dėlto dalyvavimas yra ne tik geroji praktika, kiek tai sietina su žmogaus teisėmis grindžiamu požiūriu į duomenų rinkimą, tačiau taip pat lemia patvaresnius duomenis, didesnį pasitikėjimą duomenų rinkimo procesu ir didesnį norą užsiimti duomenų rinkimu. Susijusių suinteresuotųjų subjektų nedalyvavimas renkant duomenis gali turėti neigiamo poveikio atsakymų kiekiui, taigi, ir surinktų duomenų pagrįstumui, patikimumui ir reprezentatyvumui. Pavyzdžiui, jeigu dėl klausimų apie patirtą diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės nepasikonsultuojama su galimai nukentėjusiomis gyventojų grupėmis, tai gali lemti nepasitikėjimą duomenų rinkimo tikslu ir abejones dėl formuluočių, neatspindinčių tiriamų asmenų savęs supratimo, taip juos atgrasant pateikti atsakymus.

8. Netikslus duomenų apsaugos sistemų aiškinimas

Kartais duomenų apsaugos reikalavimai suprantami taip, kad pagal juos draudžiama rinkti asmens duomenis, kaip antai duomenis apie asmens etninę kilmę, religiją ar seksualinę orientaciją. Tačiau, kaip matyti iš toliau pateikto paaiškinimo, ES Bendrajame duomenų apsaugos reglamente (toliau – BDAR)¹⁴, kuris nuo 2018 m. gegužės 25 d. tiesiogiai taikomas visose ES valstybėse narėse, nustatytos sąlygos, kai leidžiama rinkti ir tvarkyti tokius duomenis¹⁵.

---

¹⁴ [2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas \(ES\) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB.](#)

¹⁵ Kilus abejonių duomenų rinkėjai turėtų kreiptis patarimo į nacionalines duomenų apsaugos institucijas, kad būtų patvirtinta, jog jų procedūros atitinka BDAR. Europos Komisija paskelbė bendras gaires, kurias galima rasti paspaudus šią nuorodą: https://ec.europa.eu/commission/priorities/justice-and-fundamental-rights/data-protection/2018-reform-eu-data-protection-rules_en

Specialių kategorijų asmens duomenų tvarkymas pagal Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą

Pagal Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (ES) 2016/679 (BDAR) 9 straipsnį draudžiama tvarkyti asmens duomenis, atskleidžiančius savybes, kaip antai rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus ar narystę profesinėse sąjungose, taip pat tvarkyti genetinius duomenis, biometrinius duomenis, siekiant konkrečiai nustatyti fizinio asmens tapatybę, sveikatos duomenis arba duomenis apie fizinio asmens lytinį gyvenimą ir lytinę orientaciją. Tačiau BDAR paaiškinta, kad šis draudimas netaikomas, be kita ko, kai:

- duomenų subjektas aiškiai sutiko, kad tokie asmens duomenys būtų tvarkomi vienu ar keliais nurodytais tikslais, išskyrus atvejus, kai Sąjungos arba valstybės narės teisėje numatyta, kad duomenų subjektas negali panaikinti draudimo (9 straipsnio 2 dalies a punktas);
- tvarkyti duomenis būtina dėl svarbaus viešojo intereso priešasčių, statistiniais tikslais, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba archyvavimo tikslais viešojo intereso labui remiantis Sąjungos arba valstybės narės teise, kurie turi būti proporcingi tikslui, kurio siekiama, nepažeisti esminių teisės į duomenų apsaugą nuostatų ir kuriuose turi būti numatytos tinkamos ir konkrečios duomenų subjekto pagrindinių teisių ir interesų apsaugos priemonės (9 straipsnio 2 dalies g ir j punktai).

BDAR 26 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad duomenų apsaugos principai neturėtų būti taikomi anonimiškai informacijai, t. y. informacijai, kuri nėra susijusi su fiziniu asmeniu, kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta, arba informacijai, kuri susijusi su asmens duomenimis, kurių anonimiškumas užtikrintas taip, kad duomenų subjekto tapatybė negali arba nebegali būti nustatyta. 26 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad BDAR netaikomas tokios anonimiškos informacijos tvarkymui, įskaitant statistiniais ar tyrimų tikslais.

Galiausiai, asmens duomenų tvarkymo būdas turi atitikti BDAR, o visų pirma 5 straipsnyje nustatytus bendruosius duomenų apsaugos principus: teisėtumo, sąžiningumo, skaidrumo, tikslo apribojimo, duomenų kiekio mažinimo, tikslumo, saugojimo trukmės apribojimo, vientisumo, konfidencialumo ir atskaitomybės principus.

Kaip buvo parengtos šios gairės?

Šias gaires parengė Duomenų apie lygybę pogrupis. Jose valstybėms narėms pateikiamos praktinės rekomendacijos, kaip palaipsniui gerinti duomenų apie lygybę rinkimą ir naudojimą, siekiant padėti joms stebėti, kaip įgyvendinami jų šiuo tikslu numatyti reikšmingi teisės aktai, politika ir priemonės.

Gairės buvo baigtos rengti atsižvelgiant į sistemingą pasikeitimą patirtimi ir diskusijas, surengtas ir Aukšto lygio grupėje, ir pogrupyje, įskaitant diskusijas, kaip spręsti dabartinėje nacionalinėje praktikoje nustatytas spragas ir trūkumus. Šiose gairėse remiamasi atnaujintame *Europos vadove dėl duomenų apie lygybę* pateiktomis rekomendacijomis.¹⁶ Prie šių rekomendacijų priskiriamas įvairių duomenų apie lygybę šaltinių naudojimas, skatinimas taikyti nuoseklias apibrėžtis ir statistines kategorijas, esamo duomenų rinkimo pagrįstumo ir patikimumo gerinimas ir pakankamo finansavimo duomenų apie lygybę rinkimui užtikrinimas.

Jos suskirstytos į dvi grupes:

- A. **Institucinėse ir struktūrinėse gairėse** valstybėms narėms pateikiamos rekomendacijos dėl struktūrų, leidžiančių taikyti sistemingą, ilgalaikį ir bendradarbiavimu grindžiamą požiūrį į duomenų apie lygybę rinkimą ir naudojimą, kūrimo; jos daugiausia skirtos

¹⁶ Europos Komisija (2016), [Europos vadovas dėl duomenų apie lygybę \(2016 m. peržiūra\)](#).

politikos formuotojams ir viešojo administravimo institucijoms, kurios turi ir įgaliojimus, ir galimybę paskatinti pokyčius institucijų lygmeniu.

- B. **Veiklos gairėse** valstybėms narėms pateikiamos rekomendacijos dėl lygybės duomenų išsamumo, savalaikiškumo, pagrįstumo, patikimumo ir reprezentatyvumo užtikrinimo ir jų palyginamumo gerinimo; jos visų pirma skirtos institucijoms ir (arba) subjektams, kurie renka, analizuoja ir skleidžia duomenis apie lygybę, kaip antai nacionalinėms statistikos institucijoms, ministerijoms ar kitoms nacionalinėms ar vietos administracinėms įstaigoms, tyrimų institutams, lygybės įstaigoms ir pilietinės visuomenės organizacijoms.

Visos institucinės ir (arba) struktūrinės ir veiklos gairės yra tarpusavyje susiję, jos viena kita grindžiamos ir įvairiai viena kitą papildo ir sustiprina. Gairės turėtų būti aiškinamos ir taikomos bendrai. Tačiau, kaip matyti iš diskusijų Aukšto lygio grupėje ir pogrupyje, padėtis dėl surinktų duomenų apie lygybę apimties ir kokybės valstybėse narėse skiriasi. Todėl politikos formuotojai ar kiti suinteresuotieji subjektai taip pat gali pasirinkti tuos gairėse nurodytus veiksmus, kurie geriausiai atitinka atitinkamoje valstybėje narėje tuo metu nustatytus poreikius, arba teikti tokiems veiksams pirmenybę. Taip pat galima pradėti taikyti pasirinktus gairių elementus, o tada, siekiant sukurti visapusišką aukštos kokybės duomenų apie lygybę sistemą, įgyvendinti papildomus elementus. Šiuo požiūriu tų gairių įgyvendinimas suprantamas kaip tęstinis procesas, o jų taikymo sritis – lygio klausimas.

ES valstybės narės raginamos atsižvelgti į šias gaires formuojant politiką ir vertinant jos rezultatus lygybės požiūriu.

II skirsnis. Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo gairės

A. Institucinės ir struktūrinės gairės

1. Duomenų apie lygybę šaltinių apžvalga ir duomenų spragų nustatymas

Turėtų būti atlikta nacionalinė apžvalga siekiant nustatyti esamus duomenų apie lygybę šaltinius valstybėse narėse, išvengti duomenų rinkimo veiklos dubliavimo ir nustatyti sistemingesnio požiūrio į duomenų apie lygybę rinkimą atskaitos tašką¹⁷.

Tokią iniciatyvą galėtų paskatinti arba koordinuoti atitinkama ministerija ar vyriausybės departamentas. Be to, nacionalinei statistikos institucijai, lygybės įstaigai ar tyrimų institutui galima suteikti konkrečius įgaliojimus atlikti tokią apžvalgą ir skirti tam lėšų.

Pirmiausia apžvalga valstybėms narėms turėtų padėti:

- nustatyti skirtingus duomenų apie lygybę šaltinius ir teikėjus, taip pat atsižvelgiant į duomenų šaltinius, kurie nėra konkrečiai skirti duomenims apie lygybę rinkti, tačiau apima kintamuosius, kurie gali būti naudojami esamai nelygybei parodyti ir analizuoti;
- nustatyti, dėl kurių diskriminacijos priežasčių renkami duomenys;
- atsižvelgti į diskriminacijos priežasčių susikirtimo taškus;
- nustatyti, dėl kurių gyvenimo sričių renkami duomenys (pavyzdžiui, užimtumo (galimybės įsidarbinti), būsto (galimybės gauti būstą), švietimo, sveikatos, teisės kreiptis į teismą, teisės gauti prekes ir paslaugas ir pan.);

¹⁷ Valstybių narių praktikos šiuo klausimu apžvalgą žr. Europos Komisija (2017), [ES valstybių narių teisinės sistema ir praktika](#), Duomenų apie lygybę rinkimo praktikos Europos Sąjungoje analizė ir lyginamoji apžvalga.

- nustatyti, kokių dažnumu renkami duomenys, ir kokiomis apibrėžtimis ir skirstymo į kategorijas būdais remiamasi juos renkant;
- kai yra galimybė, rinkti informaciją apie imties dydį, reprezentatyvumą (įskaitant apie tai, ar kai kurios grupės nuolat nepakankamai atstovaujamos arba neįtraukiamos), tikslinių grupių nustatymą taikant tapatybės pasirinkimą ar kitais būdais, duomenų rinkimo būdus, geografinę aprėptį, atnaujinimo dažnumą ir esamas laiko eilutes (jei jų yra);
- įtraukti nuorodas ir saitus į esamus duomenų šaltinių išvestinius duomenis, kaip antai ataskaitas ar naujausius leidinius, duomenų vizualizacijas, tinklalapius ir kitus reikšmingus metaduomenis.

Antra, apžvalga turėtų padėti nustatyti valstybių narių duomenų apie lygybę poreikius. Toks poreikių vertinimas turėtų būti atliekamas remiantis valstybėms narėms privalomais reikšmingais ES, tarptautiniais ir nacionaliniais norminiais standartais, kaip antai ES pagrindinių teisių chartija, ES lygybės teisės aktais, tarptautine žmogaus teisių teise ir nacionalinės teisės aktais. Atliekant poreikių vertinimą taip pat turėtų būti atsižvelgta į ES lygmens politikos koordinavimo procesus, kaip antai Europos semestrą, taip pat į reikšmingus politinius įsipareigojimus, įskaitant Europos socialinių teisių ramstį ar Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę. Apskritai poreikių vertinimas turėtų padėti nustatyti, kokių duomenų apie lygybę reikia valstybėms narėms, kad jos galėtų formuoti įrodymais grindžiamą politiką.

Galimi apžvalgos rezultatai būtų:

- išsamus ir sistemingas visų galimų duomenų apie lygybę šaltinių valstybėje narėje aprašymas;
- visų duomenų apie lygybę teikėjų nustatymas;
- duomenų apie lygybę poreikių vertinimas;
- pasiūlymai ar rekomendacijos dėl galimų nustatytų duomenų apie lygybę rinkimo spragų ar trūkumų sprendimo būdų ar priemonių.

Šie rezultatai, juos vertinant kartu, leistų nustatyti esamas duomenų spragas ir sritis, kurias reikėtų tobulinti.

Duomenų apie lygybę apžvalga galėtų būti sukurta taip, kad būtų atliekama periodiškai, priklausomai nuo reguliarių apžvelgtų duomenų šaltinių atnaujinimų, pavyzdžiui, kas penkerius metus, atsižvelgiant į naujus galimus duomenų šaltinius ir teikėjus.

2. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo renkant ir naudojant duomenis apie lygybę skatinimas

Turėtų būti sukurta tarpinstitucinė darbo grupė, kuri užtikrintų koordinavimą ir stebėtų pažangą sprendžiant spragas ir trūkumus, nustatytus atliekant apžvalgą. Darbo grupės veikla galėtų būti numatyta daugiamečiame veiksmų plane ar veiksmų gairėse, kuriuose būtų numatytas reikiamas biudžetas ir aiškiai nurodyti prioritetai ir užduočių paskirstymas. Tai padėtų gauti savalaikius ir siekiamam tikslui tinkamus duomenis, susijusius su nustatytais poreikiais, ir padidinti veiksmingumą.

Darbo grupę turėtų sudaryti atitinkamos viešosios institucijos, turinčios kompetenciją (ir, jei reikia, įgaliojimų) duomenų apie lygybę rinkimo srityje. Tokios institucijos gali būti ministerijos, nacionalinės statistikos institucijos, lygybės įstaigos, nacionalinės žmogaus teisių institucijos, mokslo tiriamosios įstaigos ir mokslininkų bendruomenė, taip pat kiti reikšmingi subjektai ir duomenų teikėjai, kaip antai susijusių vietos valdžios institucijų, teismų, policijos ir pan. atstovai. Vienai organizacijai turėtų būti suteikti įgaliojimai koordinuoti darbo grupę ir imtis tolesnių veiksmų dėl jos sprendimų. Tačiau duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimas yra bendras siekis ir turėtų būti grindžiamas bendra atsakomybe ir jos pasidalijimu. Geriausiu atveju tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra tarpusavio mokymosi procesas, kurio metu palaipsniui stiprinami gebėjimai, kaupiamos žinios ir

didinamas pasitikėjimas tarp skirtingų suinteresuotųjų subjektų, taip pat didinamas informuotumas apie duomenų apie lygybę poreikį.

Tarpinstitucinės darbo grupės darbas turėtų būti papildytas reguliariai konsultuojantis su duomenų rinkėjais ir naudotojais, kuriems darbo grupėje neatstovaujama. Tai gali būti kitų susijusių nacionalinių ir vietos valdžios institucijų atstovai, statistikos specialistai, apklausų tyrimų specialistai ir mokslininkai, taip pat bendruomenės ir pilietinės visuomenės organizacijų atstovai. Šių organizacijų dalyvavimas užtikrintų, kad būtų tinkamai atsižvelgta į asmenų, kuriems kyla didžiausias pavojus patirti nevienodą požiūrį ir diskriminaciją, požiūrį¹⁸.

Tokios reguliarios konsultacijos sustiprintų skaidrumą, padėtų kurti pasitikėjimą duomenų rinkimo iniciatyvomis ir užtikrintų, kad darbo grupės veikla būtų grindžiama atitinkamomis žiniomis. Apskritai reguliarios konsultacijos su susijusiais suinteresuotaisiais subjektais užtikrintų, kad veiksmų plane ar veiksmų gairėse nustatytais prioritetais atsižvelgiama į svarbiausius duomenų apie lygybę poreikius valstybėse narėse.

3. Duomenų apie lygybę ir nediskriminavimą centro sukūrimas

Turėtų būti sukurtas nacionalinis duomenų apie lygybę ir nediskriminavimą centras, kad būtų galima surinkti ir pavaizduoti apžvalgos metu nustatytus duomenis ir susijusią informaciją ir taip pagerinti skirtingų suinteresuotųjų subjektų galimybes gauti duomenis apie lygybę ir jais naudotis. Tarpinstitucinei darbo grupei galėtų būti pavesta sukurti duomenų centrą, pavyzdžiui, sukurti specialią tinklalapį, ir koordinuoti jo tolesnę plėtrą. Centrą galėtų prižiūrėti tarpinstitucinę darbo grupę koordinuojanti institucija ar kita tinkama institucija, galinti užtikrinti centro tęstinumą ir periodinį atnaujinimą.

Pirmiausia duomenų centre būtų pateikiama esamų duomenų apie lygybę šaltinių apžvalga nurodant, kur galima susipažinti su informacija. Centre taip pat būtų pateikiami prieinami leidiniai ir esami indikatoriai, susiję su skirtingomis gyventojų grupėmis, diskriminacijos priežastimis ir gyvenimo sritimis, taip pat techninė informacija apie skirtingus duomenis, įskaitant:

- šaltinį;
- atsakingą instituciją;
- duomenų tipą (administraciniai duomenys, skundų duomenys, apklausų duomenys ir pan.);
- gyventojų grupę;
- taikomas apibrėžtis ir kategorijų nustatymo sistemas;
- diskriminacijos priežastį (-is) ir (arba) saugomas savybes;
- susijusias gyvenimo sritis;
- duomenų rinkimo būdą (tiesiogiai, internetu, telefonu, mišriu būdu ir pan.);
- imties sąrašą ir imties sudarymo metodą (jei taikoma);
- duomenų rinkimo periodiškumą;
- geografinę aprėptį ir detalumą;
- reprezentatyvumą.

¹⁸ Kaip nurodyta Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro (2018) parengtose gairėse dėl duomenų rinkimo ir suskirstymo, [Žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į duomenis. Nė vieno nepalikti nuošalyje įgyvendinant Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.](#), dalyvavimas yra labai svarbus žmogaus teisėmis grindžiamam požiūriui. Todėl „visa duomenų rinkimo veikla turėtų apimti priemones, kad galėtų laisvai, aktyviai ir prasmingai dalyvauti suinteresuotieji subjektai, o ypač didžiausią socialinę atskirtį patiriančios gyventojų grupės. Galimybė dalyvauti turėtų būti svarstoma atsižvelgiant į visą duomenų rinkimo procesą: nuo strateginio planavimo iki duomenų poreikių nustatymo; tinkamos duomenų rinkimo metodikos pasirinkimo ir bandymo, duomenų rinkimo (pavyzdžiui, samdant apklausos atlikėjus iš konkrečių bendruomenių, kad būtų didesnis atsakymų kiekis); iki duomenų saugojimo, sklaidos, analizės ir aiškinimo“.

Siekiant sudaryti sąlygas geriau suprasti ir aiškinti duomenų centre surinktus duomenis apie lygybę ir atlikti prasmingus palyginimus, jeigu įmanoma, duomenų centre naudotojams turėtų būti pateikiami informaciniai pranešimai, kuriuose būtų apibendrinti pagrindiniai faktai apie rodokus duomenis¹⁹. Šiuose informaciniuose pranešimuose taip pat turėtų būti aiškiai nurodyta, kad dėl skirtingų apibrėžčių ar kitų veiksnių duomenų palyginti negalima.

Antra, duomenų centras turėtų būti toliau plėtojamas ir tobulinamas, pavyzdžiui, įgyvendinus veiksmų plane numatytas priemones, skirtas duomenų apie lygybę rinkimo spragoms ir trūkumams šalinti. Be to, į duomenų centrą galėtų būti įtraukti (nauji) žmogaus teisėmis grindžiami rodikliai, reikšmingi atliekant rezultatų lygybės ir nediskriminavimo stebėseną. Tokie rodikliai šiuo tikslu galėtų būti bendrai sukurti tarpinstitucinės darbo grupės iniciatyva.

4. Institucinių gebėjimų rinkti patvarius ir patikimus duomenis apie lygybę stiprinimas

Turėtų būti stiprinami susijusių suinteresuotųjų subjektų gebėjimai rinkti patikimus ir patvarius duomenis apie lygybę, kad būtų veiksmingai atsižvelgta į tarpinstitucinės darbo grupės nustatytas tobulintinas sritis. Šiuo tikslu taip pat būtų reikalingas tinkamas finansavimas įstaigoms ir organizacijoms, renkančioms duomenis apie lygybę, prie kurių priskiriamos nacionalinės statistikos institucijos ir tyrimų institutai, atliekantys didelės apimties apklausas, taip pat lygybės įstaigos, kitos viešosios institucijos ir pilietinės visuomenės organizacijos, kurios atlieka tikslines apklausas apie patirtą diskriminaciją, diskriminacijos tyrimo eksperimentus ar renka skundų duomenis.

Be to, taip pat svarbu užtikrinti, kad skirtingų suinteresuotųjų subjektų, reguliariai renkančių duomenis apie lygybę, darbuotojai turėtų reikiamą įgūdžių, žinių ir būtų susipažinę su gerąja praktika, įskaitant suderintų apibrėžčių naudojimą, kad duomenų apie lygybę rinkimas būtų tinkamai parengtas ir būtų laikomasi atitinkamuose teisės aktuose nustatytų apsaugos priemonių ir Jungtinių Tautų žmogaus teisėmis grindžiamo požiūrio į duomenų rinkimą ir analizę principų. Tai taikoma, pavyzdžiui, darbdavių ir paslaugų teikėjų, kurie renka duomenis siekdami įvertinti, kaip jie laikosi konkrečių teisės aktuose nustatytų pareigų užtikrinti lygybę, arba pilietinės visuomenės organizacijų, dirbančių su grupėmis, kurioms kyla diskriminacijos pavojus, atveju. Todėl turėtų būti parengtas pritaikytas mokymas, grindžiamas skirtingų suinteresuotųjų subjektų žiniomis ir apimantis įvairių su duomenų apie lygybę rinkimu susijusių veiklų, t. y. kūrimą, rinkimą, tvarkymą, analizę, naudojimą ir sklaidą, taip pat duomenų apsaugos teisės aktų nuostatas, kuriomis reglamentuojami visi asmens duomenų ciklo etapai. Kalbant bendriau, 2 gairėje numatytas tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra glaudesnis, kai skirtingų duomenis apie lygybę renkančių institucijų atstovai yra įgiję reikiamą statistinį raštingumą, turi žinių apie lygybės problemas ir kalba ta pačia kalba.

Apskritai institucinė kultūra, pagal kurią pripažįstamas patvarių ir patikimų duomenų apie lygybę poreikis siekiant užtikrinti įrodymais pagrįstą politikos formavimą, turėtų būti skatinama visose viešosiose institucijose ir tarp visų suinteresuotųjų subjektų.

---

¹⁹ Tai atitiktų 2017 m. lapkričio 16 d. Europos statistikos sistemos komiteto [Europos statistikos praktikos kodekso 2017 m. pataisytame leidime](#) nurodytą 15 principą „Prieinamumas ir aiškumas“.

5. Palankesnių sąlygų veiksmingai naudoti duomenis apie lygybę sudarymas

Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas veiksmingai naudoti duomenis apie lygybę, juos surinkus jie turėtų būti kuo greičiau skleidžiami ir pateikiami lengvai suprantama kalba ir formatu, atsižvelgiant į tai, kad tie duomenys turėtų būti suprantami didesnei visuomenės daliai²⁰.

Tarpinstitucinė darbo grupė galėtų skatinti geriau naudoti duomenis apie lygybę prisidėdama prie surinktų duomenų sklaidos ir, jeigu reikia, pateikdama paaiškinimus ir išaiškinimus. Ji taip pat galėtų leisti politikos apžvalgos leidinius, kuriuose būtų pateikti naujausių apklausų ir mokslinių tyrimų rezultatai ir su atitinkama politika susiję lengvai naudojami duomenys apie lygybę politikos kūrėjams, specialistams ir žiniasklaidai. Šie politikos apžvalgos leidiniai taip pat galėtų būti naudojami informuotumui didinti ir palaikymui skatinti.

3 gairėje numatytame duomenų centre rodoma informacija galėtų būti naudojama viešuose debatuose dėl lygybės ir nediskriminavimo. Dažnesnis duomenų apie lygybę naudojimas aptariant ir pagrindžiant teisėkūros ir politikos priemones taip pat sustiprintų visuomenės pritarimą investicijoms į patvarių ir patikimų duomenų apie lygybę rinkimą, nes taip būtų parodyta jo nauda.

Galiosiausiai duomenys apie lygybę turėtų būti įtraukiami į politinį ciklą siekiant pagerinti įrodymais pagrįstos politikos formavimą visose reikšmingose politikos srityse, dėl skirtingų diskriminacijos priežasčių ir gyvenimo sričių. Šiuo atveju sąvoka „politikos ciklas“ apima viešus debatus, pradinį priemonių ir politikos projektavimą ir jų poveikio vertinimą. Veiksmingas duomenų apie lygybę įtraukimas į politikos ciklą priklauso nuo trijų tarpusavyje susijusių veiksnių: 1) pasiryžimo kurti įrodymais grindžiamą politiką; 2) politikos formuotojų galimybės laiku gauti duomenis apie lygybę; 3) duomenų apie lygybę prieinamumo žiniasklaidai ir visuomenei.

B. Veiklos gairės

6. Duomenų apie lygybę išsamumo užtikrinimas

Siekiant sudaryti sąlygas įrodymais grindžiamai politikai, taip pat visapusiškai įvertinti realią lygybę ir nediskriminavimą, duomenų rinkėjams ir duomenų naudotojams reikia kelių vienas kitą papildančių duomenų šaltinių. Be to, kad būtų galima atlikti tinkamą lygybės ir nediskriminavimo politikos poveikio vertinimą, reikia nuolat rinkti duomenis dėl visų diskriminavimo priežasčių ir dėl visų gyvenimo sričių, kurioms taikomi atitinkami teisės aktai. Siekdamas užtikrinti duomenų apie lygybę išsamumą valstybės narės turėtų:

- naudoti įvairius duomenų apie lygybę šaltinius; tai apimtų skirtingų duomenų šaltinių, kaip antai didelės apimties apklausų, apklausų dėl požiūrio, viktimizacijos apklausų, diskriminacijos tyrimų, administracinių duomenų, skundų duomenų (ir jų rezultatų), pilietinės visuomenės organizacijų pateiktų patvarių ir patikimų duomenų, darbdavių ir paslaugų teikėjų surinktų duomenų ir kitų kiekybinių ir kokybinių tyrimų, derinimą ir susiejimą;
- užtikrinti, kad duomenų apie lygybę šaltiniuose būtų atsižvelgta į visas pagrindines gyvenimo sritis, kuriose galima diskriminacija; šios gyvenimo sritys apima užimtumą, švietimą, teisę gauti prekes ir paslaugas, būstą, sveikatą, skurdą ir (arba) socialinę atskirtį, dalyvavimą politiniame ir visuomeniniame gyvenime ir pan.;
- išnaudoti visas esamų duomenų, įskaitant duomenis, surinktus ne lygybės ar nediskriminavimo politikos tikslais, galimybes;

²⁰ Pagal gairių dėl duomenų rinkimo ir paskirstymo skyriuje „Skaidrumas“ pateiktas rekomendacijas, Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (2018), [Žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į duomenis. Nė vieno nepalikti nuošalyje įgyvendinant Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.](#), p. 15.

- sukurti ar toliau plėtoti veiksmingą statistinių duomenų apie praneštus diskriminacijos atvejus ir jų administracinius ar teisinius rezultatus rinkimo ir reguliaraus skelbimo sistemą²¹;
- įtraukti daugialypę ir tarpsektorinę diskriminaciją į duomenų rinkimą ir analizę. Pavyzdžiui, pageidautina, kad renkami duomenys apie negalią apimtų informaciją apie lytį, etninę ar rasinę kilmę, amžių ir kitas galimas savybes, kurios gali lemti didesnį pavojų patirti diskriminaciją atsižvelgiant į kelis veiksnius (kad tokio pobūdžio analizė būtų patikima, jai paprastai reikalingi didesni imties dydžiai, ir galėtų būti atsižvelgiama į įvairius duomenų šaltinius, įskaitant didelės apimties apklausas, administracinius ir susietus duomenis);
- jeigu įmanoma, skatinti duomenų derinimą skirtinguose duomenų šaltiniuose;
- didinti regioninių duomenų apie lygybę, geografiškai susietų su mažiausiu įmanomu tinkleliu, kiekį.

7. Duomenų apie lygybę įtraukimas į ES ir nacionalines apklausas

Didelio masto tyrimai yra veiksminga priemonė, leidžianti surinkti išsamius duomenis apie lygybę. Kuriant tokias apklausas arba renkant duomenis Europos statistikos sistemoje (ESS) naudojant darbo jėgos tyrimą (DJT), ES statistiką apie pajamas ir gyvenimo sąlygas (ES SPGS) ar kitus ES masto tyrimus, kaip antai „Eurobarometro“ ir FRA apklausas, valstybės narės turėtų atitinkamai atvejais sistemingai įtraukti su lygybe ir nediskriminavimu susijusią informaciją, taikydamos, be kita ko, šias priemones:

- numatyti atskirus kintamuosius ir apklausų klausimus, konkrečiai susijusius su nelygybės ir juntamos diskriminacijos dėl kelių priežasčių vertinimu;
- reguliariai kurti ir taikyti papildomus teminius tyrimo modulius, apimančius įvairius su lygybe ir nediskriminavimu susijusius klausimus (pavyzdžiui, informuotumą apie teises, pranešimo apie patirtą diskriminaciją dažnumą, patirtą viktimizaciją ir pan.);
- jeigu įmanoma ir kiek įmanoma – paskirstyti surinktus duomenis pagal amžių, lytį, etninę ar rasinę kilmę, religiją, kilmę iš migrantų šeimų, seksualinę orientaciją ir negalią;
- didinti žmonių, kurie priešingu atveju nebūtų pakankamai atstovaujami apklausos imtyse dėl mažo jų skaičiaus bendrojoje populiacijoje, skaičių (sustiprintos imtys);
- imtis veiksmų kurti, bandyti ir taikyti tikslias ir ypatingas kategorijas siekiant nustatyti asmenis, kuriems kyla didelis pavojus patirti diskriminaciją (pavyzdžiui, rasinės ar etninės kilmės, seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės kintamuosius);
- didinti esamų duomenų šaltinių pakaitinių kintamųjų ir (arba) kategorijų skaičių, kai nėra galimybės taikyti žmogaus teisėmis grindžiamą tapatybės pasirinkimo principą;
- didinti kintamųjų, kuriais matuojama juntama diskriminacija dėl skirtingų priežasčių ir skirtingose gyvenimo srityse, skaičių;
- remti naujoviškų tyrimo metodikų, kurias naudojant gali būti nustatytos labai išsibarsčiusios ar sunkiai pasiekiamos gyventojų grupės ar asmenys, kuriems kyla pavojus patirti diskriminaciją, kūrimą ir įgyvendinimą;

²¹ Tai galima atlikti įgyvendinant Europos Komisijos 2018 m. birželio mėn. priimtą Rekomendaciją dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų, kurioje nurodytos priemonės, kurias valstybės narės gali taikyti siekdamos padidinti lygybės įstaigų nepriklausomumą ir veiksmingumą. Žr. Europos Komisija (2018), [2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendacija dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų](#), C(2018) 3850 final. Visų pirma, 9-oje rekomenduojamoje priemonėje dėl nepriklausomų ataskaitų nurodyta, kad „[s]iekdamos gauti aukštos kokybės nepriklausomas ataskaitas, valstybės narės turėtų sudaryti sąlygas lygybės įstaigoms vykdyti nepriklausomus mokslinius tyrimus. Atliekant šiuos tyrimus būtų galima rinkti duomenis, visų pirma susijusius su vienos rūšies diskriminacijai tenkančiu skundų skaičiumi, administracinių procedūrų nuo skundo pateikimo iki bylos nagrinėjimo pabaigos trukme, administracinių procedūrų rezultatais ir teismų bylų, kuriose dalyvauja lygybės įstaigos, skaičiumi, trukme ir rezultatais“.

- nustatyti geografines sritis, kuriose dažniau pastebima nelygybė, ir kuriose reguliariai turėtų būti renkami duomenys, kad būtų galima stebėti tendencijas bėgant laikui.

8. Duomenų apie lygybę rinkimo reguliariai ir laiku užtikrinimas

Duomenys apie lygybę turėtų būti renkami, analizuojami ir apie juos turėtų būti pranešama reguliariai. Todėl duomenys turėtų būti pateikiami numatytoms reikmėms per pagrįstą laikotarpį ir reguliariai, kad atitiktų informacijos poreikius ir būtų įtraukti į politikos ciklą.

Siekdamos užtikrinti duomenų apie lygybę rinkimą reguliariai ir laiku, valstybės narės turėtų:

- sistemingai ir reguliariai (pavyzdžiui, kas trejus–penkerius metus) rinkti duomenis apie visas diskriminacijos priežastis ir visose gyvenimo srityse, kurioms taikomi lygybės ir nediskriminavimo teisės aktai;
- sistemingai ir reguliariai atnaujinti lygybės ir nediskriminavimo duomenų centrą;
- skatinti įtraukti duomenis apie lygybę į tęstinius tyrimus, pvz., forumus, kad būtų galima stebėti poveikį asmenims;
- sistemingai nustatyti ir stebėti tendencijas renkant duomenis apie lygybę;
- reguliariai naudoti informaciją iš esamų duomenų apie lygybę šaltinių siekiant išvengti brangiai kainuojančio veiklos dubliavimosi, ypač tuo atveju, kai nevykdoma jokia tikslinė duomenų rinkimo veikla;
- parengti metodines gaires dėl sistemingo duomenų apie lygybę rinkimo bėgant laikui, skirtas skirtingiems duomenų rinkėjams.

9. Duomenų apie lygybę pagrįstumo ir patikimumo didinimas

Pagrįstumas ir patikimumas turi būti įtrauktas į bet kokią duomenų apie lygybę rinkimo veiklą. Pagrįstumas²² reiškia teisingą dominančio kintamojo, kurį patį galima stebėti „realiame pasaulyje“, matavimą. Patikimumas²³ reiškia kintamajam taikomo matavimo stabilumą ar nuoseklumą.

Siekdamos pagerinti duomenų apie lygybę pagrįstumą ir patikimumą valstybės narės turėtų:

- taikyti žmogaus teisėmis grindžiamus dalyvavimo, tapatybės pasirinkimo, skaidrumo, privatumo ir atskaitomybės principus kuriant, renkant ir naudojant duomenis apie lygybę, kad būtų išlaikytas arba padidintas susijusių suinteresuotųjų subjektų pasitikėjimas²⁴;

²² Rodiklis, bandymas, apklausos klausimas ar kategorijų nustatymo sistema, naudojami asmens savybėms klasifikuoti administraciniuose ar kituose duomenų šaltiniuose, yra pagrįsti, jeigu: 1) jais teisingai išmatuojama tai, ką reikia išmatuoti; 2) dėl jų reikšiny ar savybės gali būti tiesiogiai stebimi arba bent jau suprantami kaip egzistuojantys „realiame pasaulyje“. Pavyzdžiui, pagrįstumas susijęs su tuo, kiek respondentai netinkamai supranta apklausos klausimus ar atsakymų kategorijas ir su tuo, kiek jie sąmoningai neatskleidžia informacijos (taip dažnai yra tuo atveju, kai asmeninė informacija, kurią prašoma pateikti, suvokiama kaip neskelbtina). Pagrįstumo trūkumą taip pat galima pastebėti, jeigu, pavyzdžiui, diskriminacijos mastas matuojamas tik pagal incidentų, apie kuriuos buvo pranešta kompetentingoms įstaigoms, skaičių, nes gali būti daug incidentų, apie kuriuos nebuvo pranešta. Idealiai pagrįstų priemonių nėra, tačiau kai kurios priemonės yra labiau pagrįstos, nei kitos.

²³ Patikimumas reiškia taikomo matavimo ir (arba) bandymo stabilumą ar nuoseklumą. Pavyzdžiui, diskriminacijos matavimas yra patikimas tiek, kiek matavimo procedūros metu atliekant pakartotinius bandymus gaunami tie patys rezultatai. Pavyzdžiui, jeigu matuojamas incidentų, apie kuriuos buvo pranešta, skaičius per metus, tačiau kompetentingų (lygybės) įstaigų skaičius bėgant laikui keičiasi, tai turės neigiamo poveikio šio matavimo patikimumui ir taip pat turės poveikio jo palyginamumui pagal laiko kategoriją. Joks matavimas nėra visiškai patikimas, todėl patikimumas visada yra lygio klausimas. Tarp pagrįstumo ir patikimumo yra tiesioginis ryšys – bandymai, kurie yra pagrįsti, taip pat yra patikimi (juos galima pakartoti). Tačiau patikimi bandymai ne visada yra pagrįsti.

²⁴ Žr. JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (2018), [Žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į duomenis. Nė vieno nepalikti nuošalyje įgyvendinant Darnaų vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.](#), Gairės dėl duomenų rinkimo ir suskirstymo, 2018.

- taikyti dalyvavimą skatinantį požiūrį į duomenų rinkimo projektavimą ir procesą, pavyzdžiui, kuriant apibrėžtis, klasifikacijos ar kategorijų nustatymo sistemas arba priimant sprendimus dėl pakaitinių kintamųjų naudojimo; taikant tokį požiūrį galėtų būti samdomi apklausų atlikėjai ar tarpininkai iš konkrečių gyventojų grupių, kad būtų didesnis atsakymų kiekis;
- vykdyti bendruomenės konsultacijas su tikslinių gyventojų grupių atstovais siekiant susitarti dėl apibrėžčių ir kategorijų, kurios bus naudojamos renkant duomenis apie lygybę;
- skatinti bendradarbiavimą su tikslinėmis gyventojų grupėmis ir suinteresuotaisiais subjektais juos informuojant apie tai, kad duomenys yra renkami ir naudojami programoms, kuriomis siekiama skatinti lygias galimybes arba kovoti su diskriminacija, remti, kad būtų užtikrintas didesnis atsakymų kiekis;
- didinti atsakymų kiekį prirėikus pritaikant ir performuluojant (neaiškius) klausimus ir (arba) kategorijas; tai galima padaryti remiantis įžvalgomis, gautomis iš konsultacijų su bendruomenėmis;
- jeigu įmanoma, suteikti galimybes asmenims, kurie yra duomenų rinkimo subjektai atsižvelgiant į savybes, kaip antai rasinę ir etninę kilmę, religiją, negalią, seksualinę orientaciją ar lytinę tapatybę, pasirinkti tapatybę; tokiose kategorijų nustatymo sistemose turėtų būti leidžiama pasirinkti daugiau nei vieną tapatybės nustatymo kategoriją, taip pat leidžiama respondentams jos nenurodyti arba nurodyti „nėra“;
- tobulinti pakaitinius kintamuosius, taikomus siekiant užtikrinti, kad būtų visapusiškai atsižvelgta į skirtingas gyventojų grupes, kurių tiesioginis nustatymas (tapatybės pasirinkimas) negalimas ir (arba) didinti jų skaičių;
- visapusiškai patikrinti bet kokias duomenų rinkimo tikslu sukurtas kategorijas, kintamuosius ir klausimus;
- užtikrinti nuoseklių procedūrų ir apibrėžčių naudojimą bėgant laikui;
- atitinkamais atvejais taikyti Europos statistikos sistemos praktikos kodeksą²⁵ ir duomenų rengėjų parengtas kokybės ataskaitas;
- atitinkamais atvejais galimiems rodikliams ir rodikliams, kurie bus sukurti ateityje, taikyti šiuos bendruosius kokybės kriterijus: nuoseklumo, aiškumo, savalaikiškumo, punctualumo, tikslumo, tęstinumo, objektyvumo, reikalingumo, palyginamumo ir skaidrumo kriterijus;
- sukurti protokolą, kuriame būtų apibendrinti paaiškinimai dėl tebesančių skirtumų tarp apibrėžčių ir skirstymo į kategorijas būdų skirtinguose duomenų šaltiniuose tais atvejais, kai nėra galimybės sukurti naujų kategorijų arba pritaikyti esamas (pavyzdžiui, kai esamo duomenų rinkimo pagrindinis tikslas yra tendencijų stebėseną).

10. Duomenų apie lygybę reprezentatyvumo užtikrinimas

Reprezentatyvumas parodo, kiek imties savybės, pavyzdžiui, sudėtis pagal lytį, amžių, etninę ir rasinę kilmę ir pan., atitinka tiriamosios visumos, iš kurios pagal nustatytas taisykles buvo paimta ta imtis, savybes. Sąvoka „reprezentatyvumas“ dažnai naudojama siekiant nurodyti, kad imtis atitinka gyventojų grupę ir teisingai atspindi visas jos esmines savybes.

Reprezentatyvumui gali turėti neigiamą poveikį per mažas imties dydis, kai į ją nepatenka pakankamas asmenų, priklausančių tikslinei gyventojų grupei, skaičius, arba jeigu konkretūs gyventojų pogrupiai nuolat apskritai neįtraukiami renkant duomenis (dėl kalbos sunkumų, sveikatos sutrikimų ir pan.). Šie sunkumai kyla atliekant daug skirtingų apklausų ir yra ypač problemiški renkant duomenis apie lygybę, nes nepaisoma grupių, kurioms kyla didelis pavojus patirti diskriminaciją, ir į jas negalima atsižvelgti analizuojant duomenis. Reprezentatyvumui taip pat gali turėti poveikio tai, jeigu imtis yra pakankamai didelė, tačiau šališka, pavyzdžiui, kai asmenys, priklausantys tikslinei

²⁵ Europos statistikos sistemos komitetas (2017), [Europos statistikos praktikos kodeksas – 2017 m. pataisytas leidimas](#).

tiriamajai visumai, kurie patiria daugiau diskriminacijos, yra mažiau arba daugiau linkę dalyvauti apklausoje. Siekdamos išspręsti tokius sunkumus valstybės narės turėtų taikyti įtraukų požiūrį į duomenų rinkimą ir dėti pastangas:

- įtraukti nepakankamai atstovaujamas grupes ir, kiek įmanoma, užtikrinti patikimas imtis ir veiksmingus imties dydžius;
- atlikti tikslines apklausas;
- įtraukti mažumų grupių ir sunkiai pasiekiamų grupių narius į esamus tyrimus, kaip antai darbo jėgos tyrimą ir Bendrijos statistiką apie pajamas ir gyvenimo sąlygas, prireikus sustiprinant imtis;
- jeigu įmanoma, renkant duomenis apie lygybę įtraukti asmenis, gyvenančius priežiūros įstaigose, kaip antai globos namuose, kalėjimuose, prieglobsčio centruose, klajoklius, benamius ir asmenis, gyvenančius laikino apgyvendinimo vietose;
- skatinti kokybinius tyrimus ir tyrimus taikant mišrius metodus, ypač tuo atveju, kai tikslinės grupės yra per mažos arba labai išsibarsčiusios;
- atliekant kokybinius tyrimus užtikrinti veiksmingas įžvalgas dėl visų saugomų savybių ar grupių, kurioms kyla pavojus patirti diskriminaciją, kurios gali nepatekti į esamus imties sąrašus; kokybiniai metodai gali būti taikomi viso tyrimų proceso metu, kad būtų papildytos statistinės įžvalgos ir pagerintas reprezentatyvumas ir pagrįstumas.

11. Duomenų apie lygybę palyginamumo gerinimas

Palyginamumas – tai mastas, kiek skirtumų tarp nustatytų faktų, statistinių duomenų ar rezultatų iš skirtingų duomenų apie lygybę šaltinių, šalių, regionų, kultūrų, gyvenimo sričių ar laikotarpių gali būti priskiriami tikslinės tiriamosios imties tikrųjų reikšmių skirtumams. Palyginamumui didelį poveikį turi tai, kad duomenų šaltiniuose, tam tikru laiku ar tam tikrose šalyse skiriasi tyrimo koncepcijos sąvokos, apibrėžtys ar kategorijos. Palyginamumo gerinimas reiškia, kad sumažinama klaidų dėl imties ar klausimyno formos, duomenų rinkimo būdo, vertimo ir pan. tikimybė. Kad būtų lengviau nustatyti palyginamumą, sprendimai, susiję su kūrimu, taikomomis apibrėžtimis ir kategorijomis, turėtų būti tinkamai pagrįsti dokumentais.

Siekdamos pagerinti duomenų apie lygybę palyginamumą valstybės narės turėtų:

- nustatyti apibrėžčių, klasifikacijos ir skirstymo į kategorijas sistemų skirtumus skirtinguose duomenų šaltiniuose ir per tam tikrą laiką; tai galima padaryti atliekant apžvalgą (gairė Nr. 1) ir konsultuojantis su susijusiais suinteresuotaisiais subjektais (gairės Nr. 2 ir Nr. 9);
- kiek įmanoma, suderinti apibrėžtis, skirstymo į kategorijas būdus ir duomenų rinkimo projektavimą;
- parengti ir priimti gaires dėl suderinto duomenų rinkimo administravimo;
- kai negalima užtikrinti palyginamumo (pavyzdžiui, kai duomenys renkami skirtingais tiksliais), parengti ir priimti gaires dėl esamų duomenų šaltinių, kalbų ar laiko momentų skirtumų dėl apibrėžčių, koncepcijos ir klasifikavimo ir skirstymo į kategorijas sistemų aiškinimo; šiose gairėse turėtų būti aiškiai nurodyta, kad, nors dėl palyginamumo stokos rezultatai gali skirtis, jie vis tiek yra naudingi ir jais remiamasi atliekant bendrą padėties dėl lygybės ir nediskriminavimo šalyje vertinimą;
- atitinkamais atvejais dėti pastangas pagerinti duomenų apie lygybę palyginamumą ES lygmeniu, t. y. pagerinti duomenų, surinktų pagal standartines ES duomenų rinkimo sistemas, palyginamumą (palyginamumas projektuojant);
- atitinkamais atvejais ir, kiek įmanoma, pagerinti duomenų apie lygybę palyginamumą atsižvelgiant į prieinamus EBPO, Jungtinių Tautų ir Pasaulio banko duomenis apie lygybę ir nediskriminavimą; šiuo klausimu valstybės narės turėtų dėti pastangas naudoti esamus

- nacionalinius ir (arba) vietos duomenis apie lygybę palyginimo tikslais kaip palyginimo pagrindą naudodamos žmogaus teisėmis grindžiamus rodiklius;
- skatinti valstybių keitimąsi informacija, susijusia su gerąja praktika, kad būtų gerinamas duomenų apie lygybę palyginamumas ir suderinamumas nacionaliniu lygmeniu.

Kaip susisiekti su ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai *Europe Direct* informacijos centrų. Artimiausio centro adresą rasite svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Telefonu arba el. paštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

— nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),

— šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696 arba

— elektroniniu paštu svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Kaip rasti informacijos apie ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje *Europa* (https://europa.eu/european-union/index_lt)

ES leidiniai

Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti <https://publications.europa.eu/lt/publications>. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į *Europe Direct* arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt)

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje *EUR-Lex* (<http://eur-lex.europa.eu>)

ES atvirieji duomenys

ES atvirųjų duomenų portale (<http://data.europa.eu/euodp/lt>) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.

■ Europos Sąjungos
leidinių biuras